

RUBBENS, Edmond, advocaat, politicus (Zelee 15 januari 1894 - Zelee 27 april 1938).

Zoon van een arts, Armand Rubbens, die een kwart eeuw burgemeester van Zelee was en die zelf uit een artsenfamilie stamde. Edmond Rubbens studeerde aan het Collège Sainte-Barbe in Gent en aan het

H. Maagdcollège in Dendermonde. In 1912 liet hij zich inschrijven aan de Katholieke Universiteit te Leuven, bij de medische faculteit. Tijdens de Eerste Wereldoorlog staakte hij zijn studie. In 1919 ging hij opnieuw naar Leuven, waar hij eind 1921 in de politieke en sociale wetenschappen doctorerde op een proefschrift over de sociale pionier Edouard Ducpétiaux. Zes jaar later, toen hij reeds volop in de politiek stond, zou hij nogmaals naar Leuven terugkeren en er doctor in de rechten worden. Op 22 december 1930 vestigde hij zich als advocaat te Zele.

Edmond Rubbens werd op 20 november 1921 voor het eerst tot volksvertegenwoordiger voor de katholieke partij gekozen. Hij zou tot aan zijn dood in het parlement blijven, van 24 mei 1936 af als senator. Op 20 november 1934 werd hij in de regering-Theunis minister van Arbeid en Sociale Voorzorg, op 25 maart 1935 nam Van Zeeland hem in zijn eerste regering op als minister van Koloniën, wat hij bleef tot hij op 44-jarige leeftijd overleed. Hij liet een weduwe en acht kinderen na.

De zeer intelligente, literair begaafde Rubbens, die in zijn jeugd o.m. verscheidene toneelstukken schreef, kreeg thuis een bij de toenmalige burgerij zeldzame Nederlandstalige opvoeding. In zijn colleegetijd werd hij beïnvloed door het Algemeen Katholiek Vlaamsch Studentenverbond (AKVS), waarvan hij in 1911 te Zele een afdeling stichtte die hij later ook zou leiden. Hij kwam aldus in contact met Filip de Pillecyn en Lodewijk Dosfel. In Leuven behoorde hij tot de kring Amicitia. In de Eerste Wereldoorlog trad hij, die van jongsaf een wankele gezondheid had, maar toch hard werkte, zeer actief op in sociale organisaties en bekommerde hij zich om de talrijke thuiswerkers die er toen in zijn zeer arme, achtergebleven geboortestreek waren. Om de kantwerksters te helpen stichtte hij een Vereeniging van Kunstkantwerk en een beroeps- en normaalschool. Toen pater Perquy in 1922 de Centrale Hoogeschool voor Christene Arbeiders oprichtte, werd Rubbens een van de leraren. Sinds 1920 gaf hij ook les aan de Katholieke Sociale School in Brussel. Spoedig zou hij nu een rol gaan spelen in de christelijke arbeidersbeweging, trad op als spreker op sociale studiedagen en publiceerde veel in diverse bladen. In 1929, toen Hendrik Heyman minister werd, volgde Rubbens hem op als voorzitter van het Algemeen Christelijk Werkersverbond (ACW). Hij bleef dit, tot hij zelf in 1934 minister werd en Heyman weer zijn taak overnam. In 1933, toen de Katholieke Unie als het centrale partij-orgaan van de diverse katholieke standenorganisaties werd hervormd en versterkt, kreeg Rubbens daar de leiding van, tot in 1936 de Katholieke Vlaamsche Volkspartij en de Parti Catholique Social een herenigde partij zouden vormen in het Katholiek Blok. Verder was Rubbens van 1922 tot '33 commissaris in de Raad van Beheer van de N.V. De Standaard en beheerder van de N.V. Standaard-Boekhandel.

Edmond Rubbens bleef heel zijn leven een overtuigd christen en een niet minder overtuigd flamingant. Als student in Leuven, na de Eerste Wereldoorlog, bestreed hij de opvatting dat er een tegenstelling tussen katholicisme en flamingantisme kon zijn, en in 1920 pleitte hij in een voordracht voor versterking en verbreiding van het katholieke denken en leven, dat „de bestaande algemeene be-

ginselen" moest omzetten „in den stijl van onzen tijd”.

In de oorlog had hij zich afzijdig gehouden van het activisme, omdat hij het niet de ware weg vond, ook al volgde hij van dichtbij de vernederlandsing van de Rijksuniversiteit te Gent en bleef hij bevriend met Dosfel. Toen men hem voor het eerst op een partijlijst voor de parlementsverkiezingen wilde plaatsen, moest hij zich eerst vrijpleiten van de verdenking van activisme.

In 1922 wees hij in een brochure op De opvoedkundige Rol der Katholieke Vlaamsche Studentenbeweging, waarvan hij zelf na de oorlog, tijdens zijn studietijd in Leuven, de Oostvlaamse leider was geweest en waarvan hij de zelfstandigheid bepleitte. In die periode interesseerde hij zich ook, onder invloed van August de Schryver, voor de mogelijkheden van het scoutisme in Vlaanderen, terwijl hij een rol speelde in de organisatie van de christelijke arbeidersjeugd. In De Standaard, het nieuwe dagblad van de katholieke Vlaamsgezinden onder leiding van Alfons van de Perre en Frans van Cauwelaert (voor de oprichting waarvan hij als student mede had geijverd), behoorde hij spoedig tot de geregelde en gezaghebbende medewerkers. Hij slaagde erin Dosfel aan de krant te doen medewerken. Bekend is de polemiek die Dosfel eind 1922 met hem (in Het Vlaamsche Land) begon over een Standaard-bijdrage waarin Rubbens De kansen van het Nationalisme in Vlaanderen bekeek. De mening van Rubbens was, dat het nationalisme ook voor Vlaanderen veel goeds betekende, maar dat het „zooals wij het thans kennen”, niet meer bij machte was „om de Vlaamschgezindheid te doordringen”. Het tijdperk was voorbij, „zooals het voorbij schijnt voor romantische ingeving en voor liberale overheersching”. In latere geruchtmakende debatten met Hendrik Borginon en Herman Vos werd nader op dit thema ingegaan. Rubbens bleef erbij, dat het Vlaams-nationalisme „zijn levenssap niet uit Vlaamschen bodem maar uit vreemde voorbeelden” zoog en dat het sterk geïnspireerd was „door een overblijvende romantiek”. In 1923 stelde hij in Het Gevaar van het Nationalisme, dat zelfbestuur onvoorbereid en onbestudeerd was, tevens „ondoelmatig voor onze idealen en nadeelig voor de Vlamingen” zelf, die overigens in hun provincies en gemeenten in ruime mate over zelfbestuur beschikten en die bovendien het voordeel van hun geboortecijfer niet mochten vergeten. Rubbens zou de pleitbezorger van de decentralisering worden en hij bleef ook na het succes van de nationalisten op het eind van de jaren twintig betogen, dat de Vlamingen hun doel binnen de Belgische eenheid konden bereiken. Ondertussen had hij in het parlement mede geijverd voor amnestie. In de christelijke arbeidersbeweging verzette Rubbens zich tegen de nationalistische tendensen die de macht van de arbeiders konden aantasten zonder hun „stambelangen” te dienen. In een debat met Herman Vos in november 1931 zei hij, dat het doel van de V.B. in het verschieft lag en hij wees op de veroverde taalwetten en op het nu mogelijk geworden Vlaams onderwijs in de Brusselse agglomeratie, terwijl het economische zwaartepunt zich naar Vlaanderen verplaatste. Rubbens zei dat men de Belgische staat moest hervormen, indien dat nodig zou zijn, maar dat was niet het geval. Stoffelijke noch nationaal-culturele elementen

maakten de scheiding noodzakelijk. „Wij hoeven geen imperialisten te zijn”, voegde hij daaraan toe, „maar wij moeten de ambitie hebben om in België de leiding te geven, omdat wij geestelijk, economisch en wetenschappelijk de flinksten kunnen worden”. Later betoogde Rubbens dat de parlementaire methoden moesten worden aangepast, maar dat „fascisme en hitlerisme geen exportartikel voor ons” waren. In 1936 verdedigde Rubbens de eenheid van de katholieke partij, waarin hij wèl een Vlaams-Waals dualisme kon aanvaarden.

Als minister van Koloniën heeft hij Vlaamse leer- gangen laten organiseren aan de Koloniale Hogeschool in Antwerpen, een Vlaamse afdeling aan de Koloniale School in Brussel opgericht en een commissie ingesteld ten einde alle decreten, reglementen en andere acten van de toenmalige Belgische kolonie, waarvan in strijd met de wet geen officiële Nederlandse tekst bestond, te laten vertalen.

„De theoreticus van het Vlaams Belgicisme”, zoals Hendrik Elias hem met respect voor zijn niveau noemde, had een snelle carrière gemaakt. In alle functies en ambten die hij vervulde, was hij een der jongsten. Ziekte voerde hem voortijdig naar het graf op een ogenblik dat men in hem een der voor- naamste leiders van het toekomstige België zag.

WERKEN: *De Vlaamsche Kantnijverheid* (1920); - *Een modern sprookje: De Katholieke Vlaamsche Meisjesbeweging* (1922); - *De Opvoedkundige Rol der Katholieke Vlaamsche Studentenbeweging* (1922); - *Edmond Ducpétiaux* (1922); - *Het gevaar van het Nationalisme. Een kritiek van het Nationalisme en van het Vlaamsche Nationalisme* (1923); - *Een kritiek der Vlaamsche Beweging* (1927); - *Ch. Maurras. Eenige beschouwingen over zijn persoon, zijn werk en zijn invloed* (z.j.).

LITERATUUR: M. Cordemans, *Edmond Rubbens. Een levensverhaal met een bloemlezing uit zijn werken 1894-1938* (1965); - H.J. Elias, *Vijfentwintig jaar Vlaamse Beweging 1914 / 1939*, 4 dln. (1969).